

Prima instanță: Judecătoria Ungheni (jud. V. Șchiopu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. A. Gheorghieș, A. Toderaș, A. Albu)

DECIZIE

12 octombrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței:

Judecători:

Tatiana Vieru

Valentina Clevadî

Oleg Sternioală

examinînd recursul declarat de Gospodăria Țărănească „Iastremschi Andrei Pantelimon” împotriva încheierii din 09 august 2016 a Curții de Apel Bălți,
adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea de Stat „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” împotriva Gospodăriei Țărănești „Iastremschi Andrei Pantelimon” cu privire la încasarea datoriei, dobînzii de întîrziere și a clauzei penale,

c o n s t a t ă :

La data de 04 aprilie 2016, ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” a depus cerere de chemare în judecată împotriva GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” solicitînd încasarea datoriei în mărime de 60558,20 lei, încasarea dobînzii de întîrziere în mărime de 5731,46 lei, încasarea clauzei penale în mărime de 14776,20 lei.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că la data de 16 martie 2015, în rezultatul licitației de vînzare „cu strigare” a masei lemnoase în valoare totală de 81496, 80 lei, pîrîtul GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” - a fost desemnat cîștigător, conform procesului-verbal nr.9 din 16 martie 2015.

Menționează că, la data de 16 martie 2015 a fost încheiat un contract de vînzare-cumpărare nr. 4/15, conform căruia vînzătorul ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” și-a asumat obligația de a preda marfa fără vicii, iar cumpărătorul GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” s-a obligat de a o recepționa și achita.

Susține că, la baza raportului obligațional se află contractul de vînzare-cumpărare nr.4/15 din 16 martie 2015 încheiat benevol, conform căruia părțile și-au asumat obligații.

Indică că, la 16 martie 2015, între ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” și GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a fost încheiat un act cu privire la compensarea creanțelor reciproce după cum urmează: „ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” a livrat către GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” lemn de foc conform facturii fiscale EAA000248060 din 16 martie 2015 în sumă totală de

81497, 66 lei, iar GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a prestat servicii de tăiere a masei lemnoase ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor”, conform contractului nr. 31 din 16 decembrie 2014 în sumă totală de 12528, 00 lei și facturii fiscale WA 0631304 din 29 decembrie 2014).

Remarcă că, la data de 16 martie 2015 a fost confirmată existența unei restanțe bănești în mărime de 61560,86 lei. Conform pct. 4 al contractului, pîrîtul GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” s-a obligat să achite suma de 61560, 86 lei pînă la 01 decembrie 2015.

La data 31 iulie 2015, GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a achitat suma de 276,65 lei, iar la 24 decembrie 2015 - suma de 726,01 lei. Însă, datoria restantă nu a fost achitată integral.

Prin solicitarea-scrisoarea de garanție din 25 ianuarie 2016 pîrîtul s-a obligat să achite pînă la data de 16 martie 2016 datoria integral, obligațiune ce nu a fost onorată.

Afirmă că, rezultînd din prevederile art. 617 alin.(2) Cod civil, nu este necesară somația în cazul în care este stabilită o dată calendaristică pentru executarea obligației, fapt prevăzut în pct. 4 din contractul nr.4/15 din 16 martie 2015.

Declară că, a încercat soluționarea litigiului pe cale amiabilă prin expedierea somației în adresa GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” la data de 10 martie 2016, fiind recepționată la data de 16 martie 2016. Termenul de achitare a fost stabilit de 10 zile lucrătoare din momentul recepționării somației, adică pînă la 30 martie 2016. Însă, pînă la înaintarea acțiunii, pîrîtul nu a achitat integral datoriile acumulate.

Menționează că, în baza pct. 5 din contractul nominalizat, în cazul neachitării costului mărfii în termenul vizat, s-a stabilit penalitatea în mărime de 0,2% de la scadență pentru fiecare zi de întîrziere, ce constituie suma de 14776, 20 lei.

Invocă că, pîrîtul urmează să achite și dobînda de întîrziere în temeiul art.585 Cod civil, deoarece nu a achitat datoria în termen.

Prin hotărîrea din 23 iunie 2016 a judecătoriei Ungheni s-a încasat de la GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” în beneficiul ÎS „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” datoria în mărime de 60558,20 lei, dobînda de întîrziere în mărime de 5731,46 lei, clauza penală în mărime de 14776,20 lei și taxa de stat în mărime de 2431, 98 lei.

La data de 21 iulie 2016, GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a depus cerere de apel împotriva hotărîrii din 23 iunie 2016 a judecătoriei Ungheni, solicitînd casarea acesteia, cu remiterea pricinii la rejudecare.

Prin încheierea din 09 august 2016 a Curții de Apel Bălți nu s-a dat curs cererii de apel și s-a acordat termen GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” pentru prezentarea dovezii plății taxei de stat în mărime de 1823, 98 lei pînă la data de 30 august 2016 ora 09:00.

La data de 24 august 2016, GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a declarat recurs împotriva încheierii din 09 august 2016 a Curții de Apel Bălți solicitînd casarea acesteia.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel nu a luat în considerare că cererea de apel a fost înaintată de o gospodărie țărăneasă, ce se află într-o stare materială dificilă și nu dispune de surse financiare întru achitarea taxei de stat în mărime de 1823, 98 lei.

În acest sens, recurentul a prezentat și declarațiile de venit în copii pentru anii 2010-2015, specificând că conținutul acestora atestă lipsa veniturilor și lipsa cărorva rezerve financiare.

Menționează că, are la întreținere soția sa Diana Iastremschi, care este șomeră și fiul minor Cătălin Iastremschi.

Solicită în temeiul art. 85 alin.(4) Cod de procedură civilă, scutirea integrală de la plata taxei de stat.

Concomitent indică că, în cererea de apel depusă împotriva hotărârii din 23 iunie 2016 a Judecătorei Ungheni a admis o omisiune referitor la solicitarea privind scutirea de la plata taxei de stat în temeiul art. 85 alin.(4) Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei.

Încheierea contestată a fost adoptată la data de 09 august 2016, iar recursul a fost declarat de GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” la data de 24 august 2016, ceea ce denotă că recursul este în termen.

Examinând temeiurile recursului, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept procedural, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” întemeiat și pasibil de a fi admis din următoarele motive.

În conformitate cu prevederile art. 364 alin. (1) Cod de procedură civilă, cererea de apel se depune în scris la instanța judecătorească a cărei hotărâre se atacă, cu plata taxei de stat în cazul în care apelul se impune cu taxă, în condițiile legii.

În conformitate cu prevederile art. 368 Cod de procedură civilă, dacă cererea de apel nu întrunește condițiile prevăzute la art. 364 și 365 și dacă cererea este depusă fără plata taxei de stat, instanța de apel dispune printr-o încheiere să nu se dea curs cererii, acordând apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor. Dacă apelantul îndeplinește în termen indicațiile din încheierea judecătorească, apelul se consideră depus la data prezentării inițiale. Încheierea instanței de apel de a nu se da curs cererii poate fi atacată cu recurs.

În conformitate cu art. 426 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În conformitate cu prevederile art. 427 lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare.

Materialele cauzei atestă că prin încheierea din 09 august 2016 a Curții de Apel Bălți nu s-a dat curs cererii de apel și s-a acordat termen GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” pentru prezentarea dovezii plății taxei de stat în mărime de 1823, 98 lei pînă la data de 30 august 2016 ora 09:00 (f.d.57-59).

Ca temei de a nu da curs cererii de apel depusă de GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” a servit faptul că apelantul la depunerea cererii de apel împotriva hotărârii din 23 iunie 2016 a Curții de Apel Bălți, nu a achitat taxa de stat în mărime de 1823, 98 lei, pentru ce i s-a acordat termen conform încheierii contestate.

În conformitate cu art. 113 alin. (1) Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează o dată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța judecătorească (judecător).

În acest context este de menționat că neajunsurile actului procedural, în speță, plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, pot fi înlăturate pînă la termenul indicat de instanța de judecată sau cel tîrziu pînă la prima ședință de judecată cînd instanța și urmează să se expună asupra punerii cererii de apel pe rol sau restituirea cererii de apel.

În condițiile art. 3 alin.(1) al Legii privind gospodăriile țărănești (de fermier) nr. 1353 din 03 noiembrie 2000, gospodăria țărănească are statutul juridic de persoană fizică.

Colegiul remarcă că recurentul a solicitat scutirea de la plata taxei de stat, anexînd acest sens la cererea de recurs copiile declarațiilor (dărilor de seamă unificate) a GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” pentru perioada fiscală 2010-2015, ce atestă lipsa veniturilor pentru această perioadă fiscală.

În conformitate cu art. 85 alin. (4) Cod de procedură civilă, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

Conform art.4 al Legii taxei de stat nr. 1216 din 03 decembrie 1992, în cazurile prevăzute de lege, la cerere, judecătorul sau instanța judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, este în drept să elibereze, complet sau parțial, de plata taxei de stat persoanele fizice și juridice, precum și să eșaloneze sau să amâne achitarea taxei de stat.

Din sensul art. 85 alin. (4) Cod de procedură civilă și art. 4 al Legii taxei de stat se deduce că pentru scutirea de plata taxei de stat, solicitantul trebuie să prezinte probe pertinente, care să confirme că este în imposibilitate de a achita taxa de stat.

În acest sens, Colegiul notează că în cererea de scutire se expun circumstanțele care justifică solicitarea și se anexează actele confirmative ale acestor circumstanțe.

Colegiul reiterează că recurentul a anexat la cererea de recurs copiile declarațiilor (dărilor de seamă unificate) a GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” pentru perioada fiscală 2010-2015, ce atestă lipsa veniturilor pentru această perioadă fiscală (f.d.65-94).

Conform art. 20 al Constituției Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.

În conformitate cu art.5 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime. Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Astfel, pornind de la principiul respectării dreptului de acces liber la justiție, garantat atît de art. 20 al Constituției al Republicii Moldova și art. 5 Cod de procedură civilă, cît și art. 6 § 1 CEDO, stabilit și în jurisprudența CtEDO, în cadrul

soluționării cererilor privind acordarea facilităților la plata taxei de stat, se examinează cu minuțiozitate fiecare caz concret pentru a nu admite îngrădirea dreptului persoanei la „un tribunal”. La soluționarea acestor cereri instanțele se bazează atât pe normele dreptului național, cât și pe prevederile Convenției și jurisprudenței CtEDO.

Totodată, este de menționat că dreptul de acces la un tribunal urmează a fi înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, ceea ce determină instanța de judecată de a supune adresarea oricărei persoane în justiție cu o restricție pecuniară clară și concretă, evidențiind-o în conținutul încheierii de contestare a neajunsurilor la adresarea cu un instrument de atac, urmărind scopul de respectare a echilibrului între necesitatea asigurării bunei administrări în justiție și proporționalitatea unei astfel de restricții.

În această ordine de idei, Colegiul relevă că însăși Curtea Europeană a Drepturilor Omului statuează că impunerea la achitarea taxei de stat nu constituie o limitare incompatibilă cu garanțiile art. 6 din CEDO, însă, atât legislația națională, cât și CEDO acordă justițiabililor facilități la plata taxei de stat.

Prin urmare, odată ce partea pretinde careva înlesniri la plata taxei de stat întru exercitarea drepturilor sale cu prezentarea probelor pertinente și concludente ce-i oferă această posibilitate, instanța de judecată are obligația de a examina aceste circumstanțe prin prisma respectării dreptului de acces liber la justiție.

În speță, recurentul GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” pretinde scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel rezultând din situația financiară dificilă și în scopul de a nu-i fi îngrădit accesul la justiție, această cerere urmează a fi examinată în raport cu normele de drept și probele prezentate în acest sens.

În consecință, Colegiul reiterează că instanța de apel, la rejudecarea pricinii, urmează a se expune sub aspectul temeiniciei cererii privind scutirea de la plata taxei de stat prin prisma probelor prezentate în acest sens, determinând petinența și relevanța acestora.

Or, înaintarea unei astfel de cereri fără a asigura părții dreptul ca aceasta în cele din urmă să fie soluționată, iar pe cale de consecință ar duce la restituirea cererii de apel fără examinare, nu poate fi calificată decât o încălcare a dreptului de acces la justiție, care trebuie să fie practic și efectiv, dar nu teoretic și iluzoriu.

De asemenea, Colegiul menționează că la exercitarea căii de atac – apelul, persoanele în drept să declare apel, dispun de anumite drepturi și obligații. La rîndul său instanța de apel, este obligată de a respecta procedura examinării pricinii în apel la faza pregătirii pricinii pentru dezbateri, cât și în cadrul dezbaterilor judiciare.

În această ordine de idei, faptele relatate generează casarea încheierii contestate, or, menținerea acesteia, în condițiile enunțate, ar constitui un impediment pentru GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon” de a dispune de drepturile sale procedurale în condițiile normelor în vigoare, care sunt garantate și de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și îngrădirea accesului la justiție.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că argumentele invocate de către recurent sunt întemeiate și justificate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și de a casa încheierea instanței de apel din 09 august 2016, cu

restituirea pricinii la rejudecare la Curtea de Apel Bălți, la faza primirii cererii de apel.

În conformitate cu prevederile art. 427 lit. b), art. 428 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de GȚ „Iastremschi Andrei Pantelimon”.

Se casează încheierea din 09 august 2016 a Curții de Apel Bălți, adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea de Stat „Direcția Bazinieră de Gospodărire a Apelor” împotriva Gospodăriei Țărănești „Iastremschi Andrei Pantelimon” cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a clauzei penale, cu restituirea pricinii la rejudecare la Curtea de Apel Bălți, la faza primirii cererii de apel.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Tatiana Vieru

Judecători

Valentina Clevadî

Oleg Sternioală